

Kokmateriāli un koksnes izstrādājumi

Mežu platības pasaulē samazinās. Tas izraisa bioloģiskās daudzveidības izzušanu, ekosistēmu izzušanu un atsevišķos gadījumos arī izmaiņas vietējā mikroklimatā. Īpaši jutīgi ir tropiskie mūžameži. Mežu izciršanas rezultātā izdalās slāpekļa dioksīds, kas veicina klimata izmaiņas. Mežu platību samazināšanās var arī palielināt plūdu risku un citādi apdraudēt dabu.

Latvija ir bagāta ar mežiem, un kokmateriāli ir viena no mūsu galvenajām eksportprecēm. Tomēr ļoti lielu daļu celtniecībā izmantojamo kokmateriālu un koksnes izstrādājumu, kā arī mēbeles mēs importējam no citām valstīm.

Lai koksnes izstrādājumus pasargātu no bojāšanās, tos bieži vien impregnē. Taču biežāk izmantotie koksnes konservanti ir ļoti toksiski, īpaši ūdens iemītņiem.

Viens no populārākajiem celtniecības un mēbeļu ražošanas materiāliem ir **kokšķiedru plātnes**. Tās ražo no koksnes atkritumiem: skaidām, nomāļiem, atgriezumiem, malkas u.c. Populārs kokšķiedru plātņu veids ir MDF (*medium density fibreboard*), kas izgatavots no ļoti smalkām presētām koksnes šķiedrām. Šķiedru masai pievienoti dažādi sintētiskie sveķi un citas piedevas. MDF plaši izmanto celtniecībā kā apdares materiālu sienām, grīdām, griestiem, no tā izgatavo parketu, grīdas līstes, arī mēbeles.

Šīs plātnes uzskata par vienu no galvenajiem iekštelpu gaisa piesārņotājiem, jo tās satur **urīnvielas (urea) formaldehīdu**. Arī putekļi, kas rodas plātnes zāģējot,

ir ļoti bīstami, izraisot acu un elpceļu kairinājumu. Apstrādājot MDF, nodrošiniet attiecīgu ventilāciju, elpceļu masku un aizsargbrilles. Formaldehīds no šīm plātnēm var izdalīties visā to dzīvescikla garumā.

FSC – (*Forest Stewardship Council*) ir starptautisks ilgtspējīgas mežsaimniecības sertifikāts, kas apliecina – mežs apsaimniekots vienlaikus videi draudzīgi, sociāli atbildīgi un ekonomiski izdevīgi. FSC sertifikāta zīme atrodama uz visiem koksnes produktiem, kas nāk no ilgtspējīgi apsaimniekota meža. Šobrīd FSC sertifikāciju veic vairāk nekā 60 pasaules valstīs, arī Latvijā.

Materiāli ar negatīvu ietekmi

- MDF plātnes
- Kokskaidu plātnes (*chipboard*), kas satur sintētiskos sveķus
- Saplāksnis

Alternatīvas

- Masīvkoks
- Lapu un skuju koku dēļi
- Kokšķiedras skaņu izolācijas materiāls
- Orientētas šķiedru plātnes (OSB)

Koks ir ilgmūžīgs materiāls, kas ar gadiem paliek tikai skaistāks, tāpēc mājas apdarei un mēbeļu izgatavošanai var izmantot nevajadzīgas koka daļas no vecām mājām vai vecu koka mēbeļu fragmentus. Atjaunotas vecās koka durvis, kas apstrādātas ar linellju, galds no seniem dēļiem, vecās koka sijas – tie visi ir vērtīgi un videi draudzīgi materiāli, kuri labprāt kalpos cilvēkam vēl ilgi.

Padomi

- Koka apstrādāšanai neizmanto toksiskos **konservantus**. Tie nebūs vajadzīgi, ja telpas nebūs mitras. Kā alternatīvu var izmantot boru.
- **Neiegādājies** ar sintētiskajām ķīmikālijām, piemēram, arsēnu, apstrādātu koksni.
- Nekad **nededzini** impregnētus vai krāsotus kokmateriālus, formaldehīdu saturošas skaidu plātnes un citus sintētiskus materiālus. Nodod tos būvniecības atkritumu savākšanas vietās (skaties www.atkritumi.lv).
- Izvēlies koksnes izstrādājumus, kam piešķirts **FSC marķējums**.
- Izvairies no **tropiskās koksnes**.
- Meklē iespējas izmantot **lietotus** kokmateriālus.

